

Ponovni restavratorski posegi na zgodnjenovoveški jurišni avbi

Nataša Nemeček, Narodni muzej Slovenije

Eva Menart, Narodni muzej Slovenije

Tomaž Lazar, Narodni muzej Slovenije

Za objavo v monografiji o oklepih iz Narodnega muzeja Slovenije smo med drugim restavrirali tudi slabše ohranjeno jurišno avbo, datirano v konec 16. ali začetek 17. stoletja. Pokrivalo ima dvodelno kaloto, spojeno vzdolž visokega temenskega grebena, zakovičeno na trikotnem ščitku in na zatilju. Temenski greben prehaja v poudarjen koničast vrh. Leva naličnica je ohranjena skoraj v celoti, od desne pa se je ohranil zgolj droben fragment, pritrjen na tečaj. Levi del kalote s ščitnikom za zatilje je bil odlomljen.

Čelado smo najprej preiskali z rentgensko radiografijo pri napetosti 90 kV in toku 3 mA (čas obsevanja s 70 cm oddaljeno rentgensko cevjo je bil 50 s). Rentgenski posnetki so na korodiranem materialu razkrili številne (mikro) razpoke. Na odlomljeni naličnici smo z rentgensko radiografijo opazili luknje, ki so bile v preteklosti očitno zapolnjene, saj s prostim očesom niso vidne. Čelada je sestavljena iz več kosov pločevine, ki pa so glede na rentgenske posnetke iz enakega materiala. Izstopa okras na obodu čelade, ki je očitno iz druge (žlahtnejše) kovine. Analiza z rentgensko fluorescenčno spektrometrijo (XRF) je to potrdila, gre namreč za medenino (Cu: 68 %, Zn: 30,9 % in Pb: 1,1 %). Med ostalimi sestavnimi deli čelade ni opaznih razlik v elementni sestavi, gre za jeklo, ki poleg železa vsebuje še silicij, žveplo, aluminij, mangan, fosfor, kobalt in sledi svinca, arzena in bakra.

Jurišna avba je bila v preteklosti že restavrirana, vendar pa o posegih ni ohranjene dokumentacije. Prvo dokumentacijo o restavriranju orožja v Narodnem muzeju Slovenije hranimo iz šestdesetih let prejšnjega stoletja, ko so začeli s sistematičnim restavriranjem muzejske zbirke orožja za pregledno razstavo, odprto leta 1971. Iz ohranjene dokumentacije lahko ugotovimo, da je bila večina orožja v tem obdobju restavrirana z elektrolitskimi/elektrokemijskimi metodami. Za te metode je značilno, da predmet »očistijo« do kovinskega jedra. Glede na videz jurišne avbe predvidevamo, da je bila restavrirana pred letom 1960, saj se restavratorski posegi razlikujejo od prej omenjenih. Pretekli posegi so bili osredotočeni predvsem na zunanost čelade, medtem ko je bila notranost slabše očiščena. Predvidevamo, da so v spoju grebena ohranjeni tudi mineralizirani organski ostanki (tekstil ali usnje).

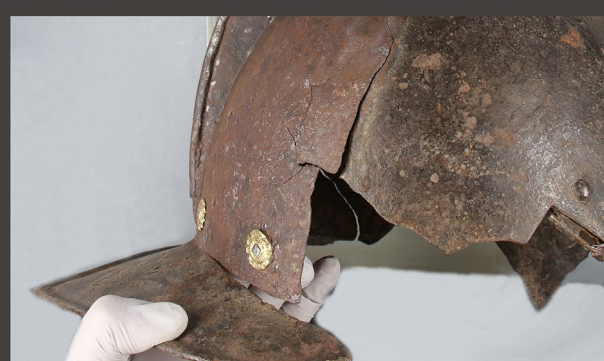
Restavriranje je potekalo po utečenih postopkih za železne predmete. Korozijske produkte smo odstranili s peskanjem z aluminijevim oksidom in steklenimi kroglicami. Sledili so nanašanje raztopine tanina, sušenje v sušilniku, ščetkanje z jekleno ščetko in lakiranje s čopičem s 5-odstotno raztopino Paraloida B 72. Odlomljeni del smo na prvotno mesto pritrčili s pomočjo tkanine iz steklenih vlaken in 15-odstotne raztopine Paraloida B 72. Na koncu smo avbo zaščitili še z mikrokristaliničnim voskom.

Rentgenski posnetek jurišne avbe

Stanje pred posegi

Detajl peskane površine in čelada po peskanju

Površina po nanosu tanina in podlaganje s steklenimi vlakni

Jurišna avba po končanih posegih

